

# Mk 10,35-45 (Žádost synů Zebedeových)

## Autor přípravy

[Jan A. Dus](#)

### 1. První reakce

Dopředu si zamlouvat výhodná místa v očekávaném novém režimu, to je běžné (bamberská aféra).

Proč Ježíš vůbec mluví o kalichu a křtu? Nebylo by jednodušší, vmést Zebedeovcům rovnou do tváře již známou maximu o prvních a posledních? A proč ještě další argumenty (není to má věc; místa jsou již připravena)?

Závěrečná věta o výkupném není přehledným shrnutím dosavadního, naopak přivolává nové otázky.

### 2. Text

#### 2.1 Poznámky k některým výrazům

v. 35 Žádají oba, jeden by se asi neodvážil. Matouš dokonce přidává spoluprosebníci - matku (Th. Zahn).

v. 36 různocnění:

a) co chcete, abych vám učinil? - podobně Mt, pravděpodobnější

b) co chcete? Já to pro vás udělám!

v. 43

a) buď vaším služebníkem

b) bude vaším služebníkem

(a) lze chápat tak, že Ježíš ctižádost neodsuzuje, dokonce radí, jak na to ("heiliger Ehrgeiz", Th. Zahn). To je ovšem snadno zneužitelné jako výzva k církevní pokryté skromnosti ve stylu Elmera Gantryho. I v našich končinách jsou v oblibě květnaté fráze o "službě" církevních hodnostářů...

#### 2.2 Kontext

Oddíl je součástí širšího celku, který začíná Petrovým vyznáním u Cesareje Filipovy a končí vjezdem do Jeruzaléma. Ježíš jako rozpoznaný Mesiáš se učedníkům zjevuje v rozhovoru s Mojžíšem a Eliášem. Třikrát jim připomíná blížící se utrpení (v přítomnosti se naplňují

minulá zaslíbení Starého zákona). Vyzývá k novému, nevšedně uspořádanému životu v novém společenství (v budoucnosti, v církvi).

## 2.3 Synopse

Matouš (10,20-28) uvádí na scénu další postavy: matku (Zebedeovců) a otce (Ježíšova). První polovina příběhu tak dostává zřetelně nový rámec (vv. 20-23); kulminující výpověď v. 28 o "Synu člověka" tím získává další rozměr.

Lukáš (22,24-30) sice občas zeslabuje záporné momenty v chování učedníků, spor o prvenství však nevypouští. Přesunuje ho ale do pašijního příběhu. Styčné motivy: služba, kalich, duše jako výkupné. Motiv zástupnosti však Lukáš vypouští (aby se neopakoval vzápětí po ustanovení večeře Páně L 22,20?), a obměňuje danou formulaci v obecnější a významově méně ústřední Já však jsem uprostřed vás jako posluhující (J. B. Souček, Utrpení Páně podle evangelií, Kalich 1983, 68-70).

Jan má podobné motivy v příběhu o umývání nohou (13,1-20).

## 2.4 Komentář

v. 38 Nevíte, oč žádáte. Ježíš prosbu Zebedeovců předem neodmítá, ale pokouší se ji v rozhovoru upřesnit.

vv. 39-40 Kalich a křest ve smyslu církevních svátostí nejsou dostatečnými podmínkami. Zdůrazňuje se tu něco jiného, totiž to, že

při obou starozákonních symbolech učedníci Krista následují (alespoň to prohlašují, a to v dané chvíli stačí).

v. 41 Zpočátku jsme si mohli myslet, že Zebedeovci jednají s Ježíšem tajně. Jak se to pak ale ostatních deset dovědělo? Od zahanbených Zebedeovců? Od Ježíše?! Požádali tedy bratři o výsadu veřejně? Anebo ostatní zaslechli jen závěr Ježíšovy odpovědi?

v. 42 Kdo jsou národy? V židovském chápání "gójové" (uvažuje tedy Marek ještě o možnosti, že církev zůstane uvnitř židovského společenství?) Anebo Římané? Tomu spíše odpovídá řeč o násilnickém chování.

v. 42 Široký rejstřík slov s významem "vládnout" (κατα) poskytuje téměř fyzickou představu šlapání jedněch po druhých.

Mohlo by se zdát, že opačným principem bude solidarita, rovnost. Nehlásá Ježíš jen mechanickou výměnu rolí? Neměli by se křesťané trochu aktivněji starat o spravedlivější uspořádání společnosti?

Možný výklad: Nepomáhejte roztáčet veverčí kolo závidi a nenávisti, nekonečného útlaku a úpadku, věčných revolucí a přetřesů, ze kterých stejně nikdy nic dobrého není, protože bední lidé stejně zase spadnou úplně dolů. Zůstávejte dole, a tím právě udržujte stabilitu společnosti. Právě díky tomu, že křesťané vědí o svém občanství v království nebeském, mohou být něco platní i království světskému.

Ale pozor na negativní formulaci, na zneužití křesťanské pokory, pozor na církve, která přijme funkci garanta jakéhokoli společenského pořádku!

v. 45 ψυχῆ λύτρον

Mk 10,45 a 14,24 (a par.) jsou jediná místa, na nichž Ježíš podle synoptiků přímo a výslovně mluví o zástupné povaze své smrti. Výraz ψυχή však chápat více způsoby:

- jako výraz pro osobu uvedenou do otroctví místo zaplacení dluhu (λύτρον). Možný odkaz na Judovo ručení, Gn 44,33 (G. Spitta, podle násled. komentáře).

- jako výraz pro život; v. 45 potom poukazuje jednoznačně na smrt na kříži (Th. Zahn, Markus-Kommentar).

### 3. Teologická témata

#### První a poslední

V kontextu (Mk 8,27-10,52) se v rozdílných formulacích objevuje požadavek, aby první byli poslední. Nasnadě leží vysvětlení, že Ježíš nabádá ke skromnosti. Je to jedna z cest (nejdůležitější?), jak Ježíše následovat, napodobovat ho v jeho ponížení. K tomu je dramaticky zván i nechápavý Petr: "Jdi za mnou, satane!"

Záměna prvních a posledních však nemusí být jen etickým příkazem, ale i eschatologickou skutečností. Běžné chápání, jak to ve světě chodí s prvními a posledními, se převrací na hlavu, neboť království Boží je blízko (9,1).

#### Utrpení

Stále znovu se objevuje otázka, zda a jaké utrpení má křesťan vyhledávat, nebo se mu raději vyhýbat.

"Kříž" není nahodilé, nýbrž nutné utrpení. Není to utrpení vázané na náš přirozený život, ale utrpení vázané na naše křesťanství... je to zavrženost pro Ježíše Krista, nikoli pro jakýkoli jiný postoj nebo vyznání.

Nikdo si nemusí svůj kříž hledat, je mu Bohem určený a člověku přiměřený. Martin Luther: "Nikoli skutek, který si vyvolíš, nikoli utrpení, které si vymyslíš, nýbrž to, co tě potká proti tvé volbě, tvému myšlení a tvé žádosti, tou cestou se dej, tam já volám, tam buď uředníkem, to je tvůj čas, tudy šel tvůj mistr."

Kalich utrpení mine Ježíše, ale jenom tak, že jej musí vypít. Utrpení znamená být vzdálen od

Boha. Proto ten, kdo žije ve společenství s Bohem, nemůže trpět. Ježíš bere na sebe utrpení celého světa, a tím je překonává. Vzal na sebe odcizení od Boha. Utrpení sice zůstává oddáleností od Boha, ale ve společenství utrpení Ježíše Krista je utrpení překonáno utrpením. Obecenství s Bohem je darováno právě utrpením. (Dietrich Bonhoeffer: Následování. Výklad kázání na hoře. Kalich 1962, 55-60)

### Služebník

Hebrejské \*ebed musíme překládat ještě jinak než jako \*dúlos. Překladaatelé oddílu Iz 40-55 většinou volili termín \*pais (spíše domácí sluha/společník než otrok na poli) pro jeho dvojznačnost: "služebník jako by přerůstal do syna" (J. Heller, Bůh sestupující, Kalich 1994, § 35 Namísto krále služebník).

Starokřesťanská lidová etymologie vykládá \*diakonos jako \*dia + \*konis, tedy "skrze popel" (Popelka)!

### Utrpení a služba

Smysl následování nespočívá v utrpení, byť radostně podstoupeném pro slávu v nebeském království, ale ve službě druhým. A v obojím, v utrpení i ve službě nás Syn člověka předchází do Otcova příbytku - kde je připraveno mnoho míst.

### 4. Podněty pro kázání

Nevíte co žádáte

Význam modlitby. Otec ví, co potřebujete, dřív než to řeknete.

Kalich a křest jsou symboly pro utrpení, jen dva různé obrazy téže věci. Ledaže obraz kalicha je aktivnější než obraz křtu (Zahn). Mt navíc křest neuvádí. Pro křestní kázání lze tedy text použít jen s výhradami.

### Učedníci

Začneme-li u výjimečného postavení bratrů Zebedeovců, musíme ovšem zmínit i zvláštní postavení Petrovo (tři byli při proměnění na hoře). Zebedeovci možná ani nechtěli předbíhat ostatní, ale byli prostě horliví. Ježíš je za to nekárá, ale připravuje je na utrpení. Ostatní učedníci jsou jistě jiní, třeba nenápadní, ale o nic horší. Všichni si mají navzájem sloužit jako údy jednoho těla.

### Syn člověka

Ježíš opravuje triumfální vizi (Daniel 7,13nn) a vyzývá k následování v otroctví, službě, oběti.

